

UNIVERSITETI - UNIVERSITY - UNIVERZITET

"HAXHI ZEKA"

MENAXHIMI I INSTITUCIONEVE FINANCIARE

MENAXHIMI I BANKES KAPITULLI 5

MSc. Fisnik Morina, PhD (c)

NENTOR 2017

BILANCI I GJENDJES DHE PASQYRA E TE ARDHURAVE

2

Përmes pasqyrave financiare, banka është në gjendje për të komunikuar pozicionin e saj financiar për aktorët e saj dhe rregullatorët.

Ky seksion fokusohet në bilancin e gjendjes dhe në pasqyrën e të ardhurave.

- Bilanci gjendjes tregon të gjitha pasuritë, detyrimet, dhe ekuitetin që e ka banka në një kohë të caktuar, si në fund të vitit. Është një fotografi që tregon se çfarë banka zotëron (asetet) dhe detyrohet (detyrimet), dhe dallimin në mes tyre, ekuitetin e bankës.
- Të dhënat në pasqyrën e të ardhurave regjistrojnë të gjitha të hyrat (të ardhurat) dhe të dalurat (shpenzimet) që banka ka regjistruar gjatë një periudhe të caktuar kohore, të tilla si një muaj, një ekuartal, apo një vit.

ASETET E BANKES

- Një bankë zakonisht ka të holla te gatshme, investime në letra me vlerë dhe kredi, pasuri ne prona të paluajtshme dhe pasuri të tjera në bilancin e saj.
- Pjesa më e madhe e asetëve të bankës mbahen në librin bankar të bankës ose librin e saj tregtare.
- Një përqindje e vogël e asetëve të bankës mbahen në para të gatshme, ose në trezorin e bankës për të përmbushur nevojat e menjëhershme për pagesa dhe tërheqje, ose si rezerva në bankën qendrore, ose të depozituara pranë bankave të tjera për të përmbushur kërkesat për rezervën e saj rregullatore

<u>Asete ne miliona USD</u>	<u>Shuma</u>	<u>Detyrimet ne miliona USD</u>	<u>Shuma</u>
Keshi	10	Depozitat afat shkurtera	300
Obligacione qeveritare	100	<u>Depozitat afat gjate</u>	<u>250</u>
		Subtotali depozitave	550
Kredit te qeveria lokale,neto	190	Financimi afat-shkurter	200
Kredite neto te NVM	200	<u>Obligacionet afat-gjate</u>	<u>150</u>
<u>Kredit neto per korporatat</u>	<u>500</u>	Subtotali i detyrimeve tjera	350
<u>Kredite totale:</u>	<u>890</u>	Deturimet totale	<u>900</u>
		Ekuiteti	100
<u>Totali</u>	<u>1.000</u>	<u>Totali</u>	<u>1.000</u>

Figura 2.1. Bilanci i gjendjes i Bankës A

Nga një perspektivë e menaxhimit, asetet e bankës janë të ndarë në dy "Libra":

- Libri tregtarë përfshin investimet që banka ka bërë në letrat me vlerë të tilla si obligacionet, ekuitetet, dhe mallrave. Libri tregtimt kryesisht i nënshtrohet ekspozimit ndaj rrezikut të tregut.
- Libri bankar i referohet kredive që i ka lejuar banka. Rreziku primar në librin bankar është rreziku i kredisë. Rreziku i normës së interesit është gjithashtu me një konsideratë të madhe kur menaxhohet libri bankar i bankës.

Asetet ne miliona USD

Shuma

LIBRI

Keshi	10	
Obligacionet qeveritare	100	Tregtare
Kredit te qeveria lokale	190	
Kredit te NVM	200	Bankar
Kredit te korporatat e medha	500	
Totali:	1.000	

Figura 2.2. Libri tregtare dhe bankare

DETYRIMET E BANKES

7

- ❑ Detyrimeve të bankës përbëhen nga depozitat e saj dhe huamarrjet e saj.
- ❑ Shumica e detyrimeve të bankës komerciale janë depozitat e bëra nga klientët e saj (depozituesit).
- ❑ Këto depozita në përgjithësi janë vendosur qoftë në llogaritë e transaksionit apo në llogarite e kursimit.

- Llogaritë e transaksionit janë llogaritë ku depozituesi mund të tërheq depozitat sipas kërkesës duke përdorur çeqet, kartat e debitit ose instruksionet e ngjashme të pagesave.
- Llogaritë e kursimeve mund të kufizojnë numrin e tërheqjeve që një depozitues mund të bëjë në një periudhë të caktuar kohore, dhe ofrojnë norma të larta interesi për depozituesit.

EKUITETI

9

- Dallimi midis asetëve dhe detyrimeve të bankës është e barabartë me ekuitetin e saj.

$$\text{Asetet} - \text{Detyrimet} = \text{Ekuiteti}$$

Ekuiteti përfaqëson aksionet e pronësisë së aksionarëve të bankës dhe përbëhet nga dy pjesë:

1. **Kapitali i paguar**, kapitali që pronarët e kanë dhënë në bankë
2. **Fitime të pashpërndara**, të gjitha fitimet që banka i ka gjeneruar që prej fillimit të saj, minus të ardhurat që ajo u ktheu pronarëve si dividendë.

PASQYRA E TE ARDHURAVE

- Pasqyra e të ardhurave regjistron efektet e transaksioneve financiare që banka i ka kryer gjatë një periudhe të caktuar kohore, zakonisht tremujore apo vjetore.
- Pasqyra e të ardhurave në veçanti tregon efektin e kostove për të hyrat.
- Dallimi në mes të ardhurave të fituara dhe shpenzimeve të bëra gjatë një periudhe të caktuar kohore quhet fitim (ose humbje).
- Me pak fjalë, fitim (ose humbja) është diferenca ndërmjet të ardhurave të bankës dhe shpenzimet e saj.

ROLI I EKUITETIT TE BANKES

11

- Ekuiteti luan një rol të rëndësishëm në menaxhimin e bankës.
- Nëse banka lëshon një kredi për një huamarrës i cili është në vonesë në pagesën e detyrimit, banka do të humbas disa nga asetet e saj, që ndikojnë në kapitalin e bankës dhe reduktimin e aksioneve të aksionarëve në bankë.
- Depozituesit, të cilët i kanë besuar paratë e tyre për ruajtje në bankë, presin që të jenë të mbrojtur nga ndonjë humbje që banka e pëson nga kreditë e saja.

HUMBJET E KREDISE

- Bankat pranojnë se disa nga kreditë që i lëshojnë ato mund të dështojnë të paguhet, dhe ato pranojnë impaktin që ato mund ta kenë në të dyja në të ardhurat e bankës dhe profitin e saj.
- Meqë humbjet e kredisë zvogëlojnë kapitalin e ekuitetit dhe si pasojë mund të ndikojnë në mbijetesën afatgjatë të bankës, bankat duhet të përfshijnë në procesin e planifikimit dhe buxhetimit të tyre një nivel të arsyeshëm të humbjeve nga kreditë si një "kosto e të bërit biznes", të ngjajshme me shpenzimet që ata buxhetojnë për punonjësit, hapësirat për zyre, dhe pajisje.

VLERESIMI I ASETEVE NE LIBRAT TREGTARE

13

- Asetet në librin tregtare zakonisht mbahen për shitje, dhe vlera e tyre në bilancin e bankës duhet të pasqyrojë atë që këto asete do të sillen në tregjet financiare.
- Kështu, vlera e këtyre aseteve duhet të shënohet treg ndaj tregut; që është, se vlera e tyre në bilanc duhet të pasqyrojë vlerën e tregut.
- Vlera fer e tregut është çmimi që aseti do të sillte nëse shitet menjëherë në treg për një blerës të gatshëm.

VLERA E ASETEVE NE LIBRIN BANKAR, KREDIT PERFORMUESE

14

- Asetet qe mbahen në librin bankar, kryesisht kreditë, zakonisht nuk janë në dispozicion për shitje.
- Si të tilla, ato janë të ndryshme nga asetet e mbajtura në librin tregtare që, siç u përmend tashmë, zakonisht mbahen për shitje.
- Kreditë huamarrësit e të cilëve i bëjnë pagesat siç është rënë dakord konsiderohen kredi pa probleme (performuese).
- Kredi huamarrësit e të cilëve dështojnë për të bërë pagesat, ose bëjnë pagesa me vonesë, konsiderohet si kredi me probleme (jo performuese NPL).

PROVIZIONET PER HUMBJE TE KREDIVE DHE REZERVAT PER HUMBJE TE KREDIVE

15

- Gjithë procesi i nënshkrimit të kredive të bankës përqendrohet në bërjen e një parashikimi në lidhje me mundësinë e dështimit të huamarrësit.
- Edhe pse banka tërësisht i analizon të gjitha kreditë që i ka nënshkruar, rrethanat mund të ndryshojnë ashtu që ajo që është konsideruar fillimisht të jetë mirë, si kredi me cilësi të lartë bëhet kredi me probleme.
- Bankat e dinë këtë dhe presin një nivel të arsyeshëm të humbjeve mbi kreditë që ato i lejojnë.

REZERAVA E HUMBJEVE NGA KREDITE DHE HUMBJET E KREDIVE

16

- Rezervat për humbjet nga kreditë që banka i ndërton me kalimin e viteve duhet të jenë të mjaftueshme për të kompensuar shlyerjet që banka pret të bëjë në të ardhmen, por nëse rezervat për humbjet nga kreditë nuk janë të mjaftueshme, atëherë banka ka nevojë të përdorë fitimet e saj për të shtuar në rezervat e saj.
- Nëse as rezervat ekzistuese as fitimet e bankës nuk janë të mjaftueshme për të mbuluar humbjet e kredisë, atëherë banka duhet të zvogëlojë vlerën e ekuitetit të saj.

MENAXHMENTI I ASETETEVE DHE DETYRIMEVE

17

Bankat përballen edhe me dy rreziqe kyçe shtesë që ende nuk janë diskutuar: të rrezikut të normës së interesit dhe rrezikut të likuiditetit.

- **Rreziku i normës së interesit** i referohet humbjes potenciale në vlerë të një asetit për shkak të ndryshimeve në normat e interesit. Për shembull, banka paguan një normë interesi ndaj depozituesve të saj dhe merr një tjetër nga debitorët e saj.
- **Rreziku i likuiditetit** i referohet paaftësisë së mundshme të bankës për të përmbushur detyrimet e saj të pagesës kur ato ndodhin.

RISKU I NORMES SE INTERESIT

- Rreziku i normës së interesit në librin bankar i referohet një humbjeje të mundshme monetare të shkaktuara nga ndryshimet negative në normat e interesit që ndikojnë në strukturën themelore të biznesit të bankës: të aktivitetit të kreditimit dhe të depozitave.
- Rreziqet e mos menaxhimit të rrezikut të normës së interesit në librin bankar janë nxjerre në pah gjatë krizës së kursimeve dhe të kredive e cila kishte prekur Shtetet e Bashkuara gjatë viteve 1980 dhe 1990.

RISKU I LIKUIDITETIT

- Likuiditeti është përcaktuar nga Komiteti i Bazelit, si aftësi e një banke për të financuar rritjen e asetëve dhe për të përmbushur detyrimet kur ato maturohen, pa pësuar humbje të papranueshme.
- Rrezikut të likuiditetit i është kushtuar një vëmendje më e madhe nga përcaktuesit e standardeve dhe rregullatorët, dhe vetë bankat, që nga kriza globale financiare e viteve 2007-2009, kur shumë banka u përballen me vështirësi të mëdha të likuiditetit.

STANDARDET E LIKUIDITETIT NE BAZEL III

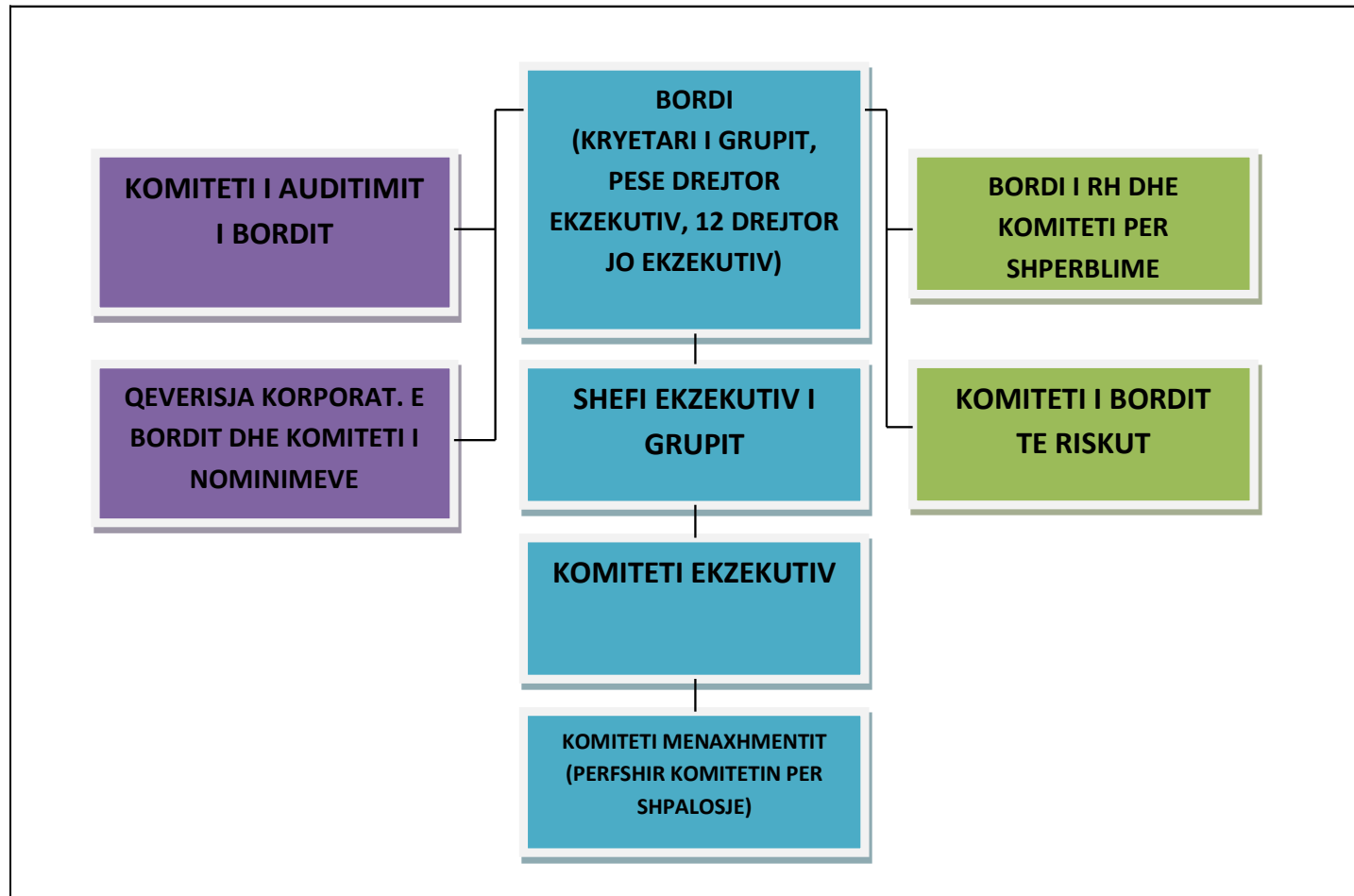
- Në mënyrë tipike, dështimet e bankave janë për shkak të kombinimit të humbjeve të konsiderueshme të kredisë dhe të likuiditetit të kufizuar ose në zhdukje për të financuar në mënyrë adekuate asetet gjatë kohës së stresit.
- Rrjedhimisht, rregullatorët kanë konsideruar qasjen e niveleve të duhura të financimi dhe të likuiditetit të rëndësishme për stabilitetin afatgjatë të secilës bankë.
- Para Marrëveshjes së Bazel III, rregulloret ndërkombëtare bankare nuk kanë pasur standarde të likuiditetit globale, ose monitorim të vazhdueshëm rregullator në mbikëqyrjen e vëmendshme ndërkufitare.

QEVERISJA KORPORATIVE

- Aksionarët zgjedhin bordin e drejtorëve që e mbikëqyrin menaxhmentin i cili kontrollon operacionet ditore te bankës.
- Qeverisja e korporative, është një set i marrëdhënieve ndërmjet bordit të drejtorëve, aksionarëve dhe akterëve të tjerë në një kompani, është një kornizë që bankat e përdorin për të rritur suksesin e tyre.
- Qeverisja e korporative krijon një strukturë të marrëdhënieve që ndihmojnë menaxhmentin për:
  - Te vendos objektivat korporative dhe strategjike të biznesit dhe drejton operacionet e përditshme.
  - Te marr parasysh interesat e të gjitha grupeve të saj të interesit, veç e veç si dhe bashkërisht.
  - Te menaxhuar bankën në një mënyrë të sigurt dhe të shëndoshë.
  - Te jete në përputhje me ligjet dhe rregulloret përkatëse.
  - Mbrojë interesat e depozituesve të saj.

Struktura e qeverisjes korporative

22

TEKNIKAT E QEVERISJES KORPORATIVE

Vlerat dhe standardet e korporatave aplikohen për të gjithë në mënyrë të barabart

Mbikëqyrje aktive nga bordi i drejtorëve

Strategjia korporative e artikuluar dhe ekzekutuar mire

Caktimi i qartë i përgjegjësive dhe autoriteteve vendimmarrëse

Personelit kyç janë të aftë dhe të përshtatshëm për punët e tyre

Stimulimet financiare dhe menaxheriale për të vepruar në mënyrën e duhur

Sistemet e forta të kontrollit të brendshëm

Menaxhimi i pavarur i rrezikut dhe funksioni i auditimit

Shpalosje të përshtatshme brenda dhe raportimet në publik

MENAXHMENTI I LARTE DHE STRATEGJTE E KORPORATES

- Menaxhmenti i lartë ka mbikëqyrje të plotë të menaxherëve (menaxherët mbahen përgjegjës direkt për zhvillimin e një linjë të veçantë të biznesit apo funksionit operacional).
- Një detyrë e rëndësishme për menaxherët e lartë është për të komunikuar përgjegjësitë dhe për të siguruar performancën e secilit anëtar të stafit.
- Menaxhmenti i lartë gjithashtu ka një rol kyç në vendosjen dhe zbatimin e objektivave strategjike të një banke.
- Një bankë që nuk ka objektiva strategjike do ta kanë të vështirë për të menaxhuar aktivitetet e saj, pasi do të ketë një mungesë të fokusimit në përdorimin e resurseve të saj.

NXITJET FINANCIARE

- Është e rëndësishme që bordi i drejtorëve të zhvillojë një politikë të shpërblimeve që pasqyron kulturën e bankës, objektivat, strategjinë, dhe të ambientin e kontrollit.
- Bordi duhet të vendosë shpërblimet për menaxhmentin e lartë dhe personelit tjetër kyç.
- Çdo skemë e tillë e shpërblimeve duhet të sigurojë që kjo nuk krijon një çekuilibër mes rreziqeve dhe përfitimeve, pasi është e rëndësishme për të lidhur strukturën e pagesave dhe bonuseve me menaxhimin afat-gjatë të rrezikut.

AUDITORET E BRENDSHEM DHE TE JASHEM

- Bordi mbështet pavarësinë e auditorit duke angazhuar auditorë të përgatisë një vlerësim të paanshëm të gjendjes financiare të kompanisë në bazë të standardeve të pranuarra dhe të raportojë gjetjet drejtpërdrejt në bord.
- Bordet angazhojnë auditues të jashtëm për të gjykuar efektivitetin e kontroleve të brendshme të kompanisë.
- Bordet duhet të rishikojë, në kohën e duhur dhe në mënyrë efektive, gjetjet dhe rekomandimet e auditorëve dhe të kërkojnë korrigjim të menjëhershëm nga ana e menaxhmentit të lartë të problemeve të identifikuara nga auditorët.

TRANSPARENCA

- Madhësia dhe kualifikimet e bordit të drejtorëve dhe nënkomiteteve të tij.
- Struktura, kualifikimet, dhe përgjegjësitë e menaxhmentit të lartë të kompanisë.
- Informacion në lidhje me strukturën themelore organizative të bankës, duke përfshirë strukturën e saj ligjore.
- Informacion në lidhje me strukturën stimuluese të punonjësve të lartë dhe politika e shpërblimeve (zakonisht e kufizuar të disa punonjësve të lartë dhe punonjës të shpërblyer mirë).
- Natyra dhe shtrirja e transaksioneve me filialet dhe palëve të lidhura.

PËRFUNDIMI I KAPITULLIT TË V-të

